

Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/usakead>

ORTAOKUL 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABI DEĞERLENDİRME SORULARININ BLOOM TAKSONOMİSİNDE BİLİŞSEL ALAN BASAMAKLARINA GÖRE İNCELENMESİ

INVESTIGATION ACCORDING TO THE STATES OF COGNITIVE FIELD IN BLOOM TAXONOMY OF MIDDLE SCHOOL 7. CLASS SOCIAL SCIENCES COURSE BOOK EVALUATION QUESTIONS

Mehmet ORAN*, Mehmet Akif KARALI

* Dr., mehmtoran@gmail.com.

Gönderilme Tarihi: 21.10.2019

Yayınlanma Tarihi: 27.12.2019

Özet: Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı değerlendirme sorularının Bloom taksonomisinde yer alan bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi amacıyla hazırlanan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2018-19 eğitim-öğretim yılında ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan öğrenme alanları Bloom taksonomisindeki bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi yapılmıştır. Bu öğrenme alanları şunlardır: Birey ve Toplum, Kültür ve Miras ve İnsanlar, Yerler ve Çevrelerdir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını temel alarak hazırlanan ders kitabında yer alan değerlendirme sorularının daha çok bilgi düzeyinde olması bu alanda ders kitaplarının hedeflenen durumlara ulaşmada eksik olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel alan, Bloom Taksonomisi, sosyal bilgiler.

Abstract: In this study, which was prepared in order to examine the 7th grade Social Studies textbook evaluation questions according to the cognitive field steps in Bloom taxonomy, a document analysis, one of the qualitative research methods, was used. In the study, the learning areas in the 7th grade Social Studies textbook prepared by the Ministry of National Education in the 2018-19 academic year were examined according to the cognitive domain steps in Bloom taxonomy. These areas of learning are: Individual and Society, Culture and Heritage, and People, Places and Environments. The data obtained within the scope of the research were analyzed by using content analysis method. The fact that the evaluation

questions in the textbook prepared on the basis of constructivist learning approach is at the level of knowledge reveals that the textbooks in this field are lacking in reaching the targeted situations.

Keywords: Cognitive domain, Bloom Taxonomy, social studies.

Giriş

Toplumlar İnsanların tarih boyunca varlıklarını sürdürdükleri, birbirleri ile etkileşim halinde oldukları, ortak değerlerin oluştuğu sosyal yapılardır. Bu da zamanla her toplumun kendine has bir yaşam tarzının ve hayat anlayışının ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Özgül yargı ve kalıplarla şekillenen toplumların varlıklarını devam ettirebilmeleri için de sahip oldukları kültürel sistemi aktarmak zorundadırlar (Coştu, 2009). Toplumsal aktarım, insanların içerisinde yaşadıkları toplumun kendine özgü durumlarını farklı yollarla öğrenmesi sonucunda gerçekleşmektedir. İnsanlık tarihiyle paralel ilerleyen bu kültür aktarımında eğitim önemli paya sahiptir. Ülkemizde toplumsal değerlerin aktarımı ve bireylerin üst düzey bilişsel gelişimlerini gerçekleştirmek amacıyla farklı konu alanlarına yönelik dersler farklı eğitim kademelerinde yer almaktadır. Toplumsal yaşamda meydana gelen bu aktarım sürecinde sosyal bilimlere ait birçok farklı disiplin işlev görmektedir. Bu sosyal bilim disiplinlerini bünyesinde barındıran Sosyal Bilgiler ise bireyi yaşadığı topluma hazırlama noktasında önemli bir rol üstlenmektedir. Sosyal Bilgilerin kapsamına giren sosyal bilimlerden hareketle kendine özgü bir tanım ortaya konulması ancak bu disiplinlerin tam anlamıyla tanınması ve Sosyal Bilgilerin temellerinden yola çıkılarak yapılabilecektir. Bunun sebebi ise Sosyal bilgilerin birçok farklı derslerde yer alan bilgilerin kapsıyor olarak algılanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında Sosyal Bilgiler dersinin Tarih ya da Coğrafya dersi değil de başlı başına bir çalışma alanı olduğunu ortaya koymak oldukça önemlidir (Keçe ve Meray, 2011). Sosyal Bilgiler, insanı ve yaşamı konusu olarak ele aldığı için de toplum içindeki insanların kendilerini daha iyi ifade etmelerine yardımcı olur. Kan (2009), öncelikli olarak Sosyal Bilgilerin evrensel değerler ile kendini donatmış, kendini eleştirilere açan, başkaları ile sağlıklı ilişkiler kuran, hayatın her alanında etkin vatandaşlar yetiştirmeyi hedeflediğini belirtmiştir. Öztürk (2009) ise Sosyal Bilgilerin insanların dün, bugün ve gelecek bağlantılarını kurmalarını sağlayarak gelecekte inanç ve değerlerine sahip çıkan, edindiği bilgileri işleyen, problem çözüp karar veren aktif yurttaşlar yetiştirmeyi amaçladığını ifade etmiştir.

Toplumsal yaşamda meydana gelen olaylar her insan tarafından farklı algılanabileceği gibi bilimsel alanda ortaya çıkan gelişmeler de farklı disiplinlerce farklı algılanabilir. Örneğin; bir Tarih uzmanı olaylara farklı açıdan yaklaşabilir veya aynı olayı bir Coğrafyacı kendi penceresinden aktarabilir. Bu farklılaşmayı gidermek Sosyal Bilgiler için geçerlidir. Çünkü Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilimlerin kesişimi veya kavşak noktasıdır (Keçe ve Meray, 2011). Sosyal Bilgiler dersinde de diğer derslerde olduğu gibi öğrencilerin öğrenmeleri değerlendirilirken sorular hazırlanıp öğrencilere sunulur. Bloom Taksonomisi belli bir sisteme göre soru hazırlanmasını ön gördüğü için dünyada en çok tercih edilen sınıflandırmalardan biridir (Çakıcı, Ürek ve Dinçer, 2012). Bloom taksonomisinde her bir basamak önceki bilişsel basamağı kapsadığı soru türlerini içerir ve bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarından oluşmaktadır (Mercan, 2019).

Benjamin Samuel Bloom (1913-1999), yaptığı çalışmalar ve yetiştirdiği öğrencilerle eğitim-öğretim sürecinin çeşitli yönlerden gelişmesine zemin hazırlamış bir eğitim psikoloğudur. Bloom'a göre düşünme ve problem çözme becerilerinin etkili bir şekilde gelişmesi için bireylere verilen eğitimin niteliği oldukça önemlidir. Öğrenme tarzına uygun eğitim ortamları oluşturulduğunda her birey daha etkili, kolay, doğru ve tam olarak öğrenebilir. Bu nedenle Bloom'a göre öğrenemeyen birey yoktur. Öğrenmede önemli bir unsur olan bireyler arasındaki farklılıklar dikkate alınıp öğrenme için uygun koşullar sağlanırsa öğrenme tam olarak gerçekleşecektir (Bloom, 1979). Bloom, öğrencilerin hedeflenen davranışlarını sınıflandırmak amacıyla hazırladığı taksonomide hedeflenen davranışların öğretim süreci kapsamında hareket, duygu ve düşünce şeklinde ortaya çıktığını ortaya koymaktadır.

Bloom Taksonomisinde bilişsel süreçler, bilgi (knowledge), kavrama (compherension), uygulama (application), analiz (analysis), sentez (synthesis) ve değerlendirme (evaluation) olarak altı kategoriye ayrılarak sınıflandırılmıştır. Taksonomide bilgi, kavrama ve uygulama alt bilişsel kategorileri oluştururken; analiz, sentez ve değerlendirme ise üst bilişsel kategorileri oluşturmaktadır. İfade edilen bu basamaklar hiyerarşik bir düzendedir. Bir önceki basamakta yer alan davranış ortaya konulmadan diğer basamağa geçilmemesi gereklidir. Böylece her basamak kendinden sonraki basamağın ön koşulu olarak da değerlendirilebilmektedir. Bilişsel alan üzerinde yapılan bu sınıflama siteminin yanı sıra BT, bilişsel-duyuşsal-psikomotor alanların organizasyonu, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, program geliştirme, öğretim hedeflerini sınıflama ve öğretim sürecini değerlendirme gibi diğer konulara da odaklanmıştır (Arı, 2013).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı değerlendirme sorularının Bloom taksonomisinde yer alan bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren materyallerin analiz edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Sönmez ve Alacapınar (2016) doküman incelemesini; yazılı ve görsel materyallerin toplanarak incelenmesi şeklinde tanımlamaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma konusu çerçevesinde veriler Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2018-19 eğitim-öğretim yılında ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabından elde edilmiştir. Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Birey ve Toplum, Kültür ve Miras ve İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanlarındaki değerlendirme sorularının Bloom taksonomisindeki bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında ilk olarak alan yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Alanyazın taraması bir konu hakkında birçok kaynaktan faydalanılıp kanıtlara dayandırılan, literatürdeki eksiklikleri gidermek amacıyla gerçekleştirilen bilgi toplama sürecidir (Timmins ve McCabe, 2005). Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizinde amaç, elde edilen verileri detaylı inceleyerek kavramlara ve verilere açıklık getirmektir (Tedmem, Palancı, Kandemir ve Dündar, 2014). Veriler analiz edilirken temel alınan Sosyal Bilgiler ders kitabı değerlendirme soruları Bloom'un bilişsel taksonomisine göre incelenmiştir. Bilişsel taksonomi; bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olmak üzere altı basamaktan oluşmaktadır. Ders kitabında yer alan değerlendirme sorularının bilişsel taksonomideki hangi basamakları temsil ettikleri Yılmaz'ın (2009) bilişsel alanda temel öğrenme kategorilerini ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeleri açıkladığı Tablo 1 dikkate alınarak incelenmiştir. Ayrıca ilgili literatürde yer alan ders hedefleri yazma kılavuzu dikkate alınarak incelenmiştir.

Tablo 1. Bloom'un bilişsel taksonomisinde öğrenme kategorileri ve ilgili soru kelimeleri (Yılmaz, 2009).

Bilgi Düzeyi	Anlama Düzeyi	Uygulama Düzeyi	Analiz Düzeyi	Sentez Düzeyi	Değerlendirme Düzeyi
Tanımlar, Betimler, Tespit Eder, Adlandırır, Listeler, Sıraya Koyar, Numaralandırır, Eşleştirir, Hatırlar, Kaydeder, Tekrarlar, Seçer, Gözden Geçirir ve Belirtir.	Anlar, Açıklar, İfade eder, Savunur, Destekler, Yorumlar, Tartışır, Belirler, Ayırır, Fark eder, Tahmin eder, Genelleştirir, Sınıflandırır, Örnek verir, Özetler, Kendi cümleleriyle özetler, Çıkarımda bulunur, Tekrar yazar.	Uygular, Yapar, Kullanır, Hazırlar, Üretir, Gösterir, Keşfeder, Düzeltir, Tahmin eder, Çözüm üretir, Araştırır, Raporlaştırır, Tedarik eder, Katkıda bulunur, Katılır, Geliştirir, Hesaplar, Çalıştırır, İşletir.	Parçalara ayırır, Diyagram oluşturur, Ayırım yapar, Ayırıştırır, Farklılıkları görür, Belirler, Örneklendirir, Yorum yapar, Özetler, İşaret eder, Gösterir, İlişkilendirir, Seçer, Kategorize eder, Tartışır, Eleştirir, İnceler, Sorgular, Çözer,	Sınıflandırır, Organize eder, Birleştirir, Tekrar düzenler, Tekrar yapar, Planlar, Kompozisyon hazırlar, Desen geliştirir.	Değerlendirir, Değer biçer, Karar verir, Teşhis eder, Karşılaştırır, Derecelendirir, Eleştirir, Farklılıkları görür, Sonuç çıkarır, Çıkarımda bulunur, Yorumlar, Sorgular, Doğrular, Destekler, Tartışır, Özetler, Tavsiyede bulunur.

Tablo 1'de yer alan öğrenme kategorileri ve ilgili soru kelimeleri incelenen ders kitabının değerlendirme sorularında aranarak tasnif edilmiştir. Bu şekilde değerlendirme sorularının uygun oldukları düzeyler saptanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı; "Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Üretim Dağıtım ve Tüketim, Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar" olmak üzere programda belirtilen 7 öğrenme alanına ayrılmıştır. Her öğrenme alanının içeriği ortaokul Sosyal Bilgiler öğretim programının içeriğinde yer alan; temel beceriler, değerler ve kazanımlar çerçevesinde oluşturulmuştur. İncelenen ders kitabının her öğrenme alanı sonunda ölçme ve değerlendirme amacıyla değerlendirme soruları yer almaktadır. Tablo 2'de, incelenen ders kitabının öğrenme alanlarına göre değerlendirme sorularının nitel ve nicel dağılımı yer almaktadır.

Tablo 2. Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan değerlendirme sorularının nitel ve nicel dağılımları.

Öğrenme Alanları	Çoktan Seçmeli Soru Sayısı	Doğru/Yanlı ş Öncüllü Soru Sayısı	Boşluk Doldurma Şeklinde Soru Sayısı	Verilen Metinlere Yönelik Düşünceleri ifade Etme Şeklinde Soru Sayısı	Toplam
Birey ve Toplum	5	5	5	1	6
Kültür ve Miras	4	5	5	1	5
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4	5	5	1	5
Bilim, Teknoloji ve Toplum	5	5	5	1	6
Üretim Dağıtım ve Tüketim	4	5	5	1	5
Etkin Vatandaşlık	4	5	5	1	5
Küresel Bağlantılar	4	5	5	1	5
Genel Toplam	30	35	35	7	107

Tablo 2'de yer alan ifadelerle göre ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında 30 çoktan seçmeli, 35 doğru/yanlı ş öncüllü, 35 boşluk doldurma ve 7 tane verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusu olmak üzere toplam 107 değerlendirme sorusu olduğu tespit edilmiştir. Ders kitabında yer alan değerlendirme sorularının öğrenme alanlarına (ünitelere) göre yüzdelerle dağılımları ise şu şekildedir; %14.8'i Birey ve Toplum, %13.8'i Kültür ve Miras, %13.8'i İnsanlar, Yerler ve Çevreler, %14.8'i Bilim, Teknoloji ve Toplum, %13.8'i Üretim Dağıtım ve Tüketim, %13.8'i Etkin Vatandaşlık ve %13.8'i Küresel Bağlantılar öğrenme alanına yöneliktir. Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan toplam 107

değerlendirme sorusunun soru türüne göre yüzdeler dağılımları; %28.7'si çoktan seçmeli, %32.4'ü doğru/yanlış öncüllü, %32.4'ü boşluk doldurma ve %6.4'ü verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusu olarak saptanmıştır.

Araştırma kapsamında değerlendirme soruları öğrenme alanları (üniteler) çerçevesinde incelenmiştir. Elde edilen ders kitabında yer alan 7 öğrenme alanı (ünite) başlığı altında yer alan değerlendirme sorularının Bloom'un bilişsel taksonomisinde hangi basamak kapsamında olduğu ise Tablo 1'de yer alan soru ifadelerine göre değerlendirilmiştir.

Birey ve Toplum

Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının ilk öğrenme alanı (ünitesi) olan birey ve toplum, toplam 16 değerlendirme sorusunu içermektedir (bkz. Tablo 3). Değerlendirme sorularının 5 tanesi çoktan seçmeli, 5 tanesi doğru/yanlış öncüllü, 5 tanesi boşluk doldurma ve 1 tanesi verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusundan oluşmaktadır.

Tablo 3. Birey ve toplum öğrenme alanında yer alan değerlendirme sorularının Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorilerine dağılımları.

Öğrenme Kategorileri / Soru Türleri	Çoktan Seçmeli Sorular	Doğru/Yanlış Öncüllü Sorular	Boşluk Doldurma Şeklinde Sorular	Verilen Metinlere Yönelik Düşünceleri İfade Etme Şeklinde Sorular	TOPLAM
Bilgi Düzeyi	1	5	5	-	11
Anlama Düzeyi	2	-	-	1	3
Uygulama Düzeyi	2	-	-	-	2

Soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde 5 tane çoktan seçmeli sorunun 1 tanesi bilgi düzeyi, 2 tanesi anlama düzeyi ve 2 tanesi uygulama düzeyinde yer alan sorular olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (bkz. Tablo 3). Bilgi düzeyinde yer alan soru ifadesine örnek olarak; *"Bu bilgiye göre aşağıdaki konuşmalardan hangisi doğru bir iletişim biçimi değildir? (Bilgi Düzeyi-bilgi düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden belirtir kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)." Anlama düzeyinde yer alan sorulara; "Yukarıdaki atasözünde iletişim ile ilgili olarak anlatılmak istenen durum aşağıdakilerden hangisinde en doğru olarak verilmiştir? (Anlama Düzeyi-anlama düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden anlar ve ifade eder kelimelerine karşılık geldiği tespit edilmiştir)." sorusu ve "Aşağıdakilerden hangisi*

bu durumun sonuçlarından değildir? (Anlama Düzeyi - anlama düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden açıklar kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)" sorusu örnek olarak gösterilebilir. İncelenen sorulardan uygulama düzeyinde oldukları tespit edilenlere ise "Siz Hatice'nin yerinde olsaydınız olumlu iletişim kurarken nasıl davranırdınız? (Uygulama Düzeyi - uygulama düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden uygular kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)" ve "Eren bu durumun düzeltilmesi için ne yapmalıdır? (Uygulama Düzeyi - uygulama düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden uygular kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)" soruları örnek gösterilebilir.

Tablo 3'e göre soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde diğer soru türlerinden olan 5 tane doğru/yanlış öncüllü sorunun ve 5 tane boşluk doldurma şeklinde yer alan soruların tamamının bilgi düzeyine ait sorular olduğu tespit edilmiştir. Verilerin öncüllerin doğru veya yanlış olduğunu tespit eden öğrencilerin öncüllerin içerdiği bilgilere sahip olup olmadıkları değerlendirilmeye çalışılmıştır. İncelenen doğru/yanlış öncüllü değerlendirme sorularından; "*İnsanlarla iletişim kurmak sadece yazı yolu ile mümkündür, Herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir ve Suç işlenmesini önlemek amacıyla mahkeme kararı olmadan bir kişinin evi aranabilir.*" şeklinde örnekler Bloom'un bilişsel taksonomisinde bilgi düzeyinde yer aldıklarına örnek olarak gösterilebilir. Boşluk doldurma sorularına ise; "*Yayın kuruluşunun düzeltme haberi yayınlamasına adı verilir ve radyo ve televizyon yayınlarını denetleyen kurumdur*" şeklindeki sorular örnek olarak gösterilebilir.

Soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde diğer bir soru türü olan verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusunun anlama düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3). "*Mevlâna Celâleddîn-i Rumi'nin yukarıdaki sözü iletişim kurarken dikkat etmemiz gereken kurallardan hangilerine dair mesaj vermektedir? Yaşantınızdan bu kurallara uygun davranışlarınıza yönelik örnekler veriniz.*" sorusu Bloom'un bilişsel taksonomisinde anlama düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden açıklar ve örnek verir kelimelerine karşılık geldiği tespit edilmiştir.

Kültür ve Miras

Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının ikinci öğrenme alanı (ünitesi) olan Kültür ve Miras, toplam 15 değerlendirme sorusunu içermektedir. Değerlendirme sorularının 4 tanesi çoktan seçmeli, 5 tanesi doğru / yanlış öncüllü, 5 tanesi boşluk doldurma ve 1 tanesi verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusundan oluşmaktadır (bkz. Tablo 4).

Tablo 4'ten hareketle soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde 4 tane çoktan seçmeli sorunun 3 tanesi bilgi düzeyinde ve 1 tanesi analiz düzeyinde olduğu saptanmıştır. Bilgi düzeyinde yer alan soru ifadelerine; "*Aşağıdakilerden hangisinin iskân siyasetinin amaçlarından değildir? (Bilgi Düzeyi - bilgi düzeyinde yer alan örneklendirici keli-*

Tablo 4. Kültür ve miras öğrenme alanında yer alan değerlendirme sorularının Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorilerine dağılımları.

Öğrenme Kategorileri / Soru Türleri	Çoktan Seçmeli Sorular	Doğru/Yanlış Öncüllü Sorular	Boşluk Doldurma Şeklinde Sorular	Verilen Metinlere Yönelik Düşünceleri İfade Etme Şeklinde Sorular	TOPLAM
Bilgi Düzeyi	3	5	5	-	13
Anlama Düzeyi	-	-	-	1	1
Analiz Düzeyi	1	-	-	-	1

melerden belirtir kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir.), Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin fetih sonrası izlediği politikalarından biri değildir? (Bilgi Düzeyi - bilgi düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden belirtir kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir.), Aşağıdakilerden hangisi Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti'ne etkilerinden biri değildir? (Bilgi Düzeyi - bilgi düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden tespit eder kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir.)" şeklindeki sorular örnek olarak gösterilebilir. İncelenen çoktan seçmeli değerlendirme sorularından 1 tanesinin öğrenme kategorilerinden analiz düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. "II. Mahmud Dönemi'nde bazı yenilikler yapılmıştır. Aşağıdaki yeniliklerden hangisi devlet yönetiminin daha sistemli hale getirilmesi amacıyla yapılmıştır? (Analiz Düzeyi - analiz düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden ayırım yapar kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir.)" şeklindeki soru cümlesi analiz düzeyinde olduğu saptanan çoktan seçmeli soruya örnek olarak gösterilebilir.

Soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde diğer soru türlerinden olan 5 tane doğru / yanlış öncüllü sorunun ve 5 tane boşluk doldurma şeklinde yer alan soruların tamamının bilgi düzeyine ait sorular olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 4). Doğru / yanlış öncüllü bilgi düzeyinde yer alan sorulara; "(D/Y) Osmanlı Devleti'nin yeni fethedilen topraklara Anadolu'daki Türkmenleri yerleştirmesine "iskân politikası" denilmektedir, (D/Y) Kanuni Sultan Süleyman "Avni" lakabıyla şiirler yazmıştır ve (D/Y) Kristof Kolomb adlı İspanyol kâşif dünyayı dolaşarak dünyanın yuvarlak olduğunu kanıtlayan ilk kişidir." şeklindeki ifadeler örnek olarak gösterilebilir. Değerlendirme soruları arasında boşluk doldurma soruları şeklinde yer alan ifadelerin doğru karşılıkları öğrencilere kolaylık sağlanması amaçlanarak eşleştirilme yoluyla sunulmuştur. Öğrenciler herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları ifadelerde diğer sorulardan yola çıkarak doğru eşleştirmeler ile kendilerine yöneltilen soruları cevaplandırabilmektedir. Şekil 1'de, incelenen kitapta yer alan boşluk doldurma şeklindeki bilgi düzeyindeki soruların eşleştirilerek de cevaplanabileceği gösterilmektedir. Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimelerden bilgi düzeyinde tanımlar (4.soru), eşleştirir(verilen kelimeler) ve seçer (verilen kelimelerden uygun olanları kullanarak) kelimelerini içermektedir (bkz. Şekil 1).

Aşağıda verilen kelimeleri kullanarak cümlelerdeki boş bırakılan yerleri doldurunuz.

(Edirne, Söğüt, Divan Teşkilatı, yeniçeri, yaya ve müsellemler, tımar, II. Mahmud, Lale Devri)

1. Osmanlı Devleti'nde ilk düzenli ordu Orhan Bey zamanında adıyla kurulmuştur.
2. günümüzdeki Bakanlar Kuruluna benzetilebilir.
3. Osmanlı Devleti'nin ilk başkenti olmuştur.
4. Osmanlı Devleti'nde uygulanan bir toprak yönetim sistemidir.
5. Osmanlı Devleti'nde ilk kez çiçek aşısı uygulaması yapılmıştır.

Şekil 1. Kültür ve miras öğrenme alanında yer alan boşluk doldurma türündeki sorular

Tablo 4'e göre soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde diğer bir soru türü olan verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusunun anlama düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. "Metinde verilen bilgiye göre kadınlar Osmanlı toplumunda hangi faaliyetlerde bulunmuşlardır? (Anlama düzey-çıkarmda bulunma)" sorusu Bloom'un bilişsel taksonomisinde anlama düzeyinde yer alan çıkarımda bulunma kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Tablo 5. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında yer alan değerlendirme sorularının Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorilerine dağılımları.

Öğrenme Kategorileri / Soru Türleri	Çoktan Seçmeli Sorular	Doğru/Yanlış Öncüllü Sorular	Boşluk Doldurma Şeklinde Sorular	Verilen Metinlere Yönelik Düşünceleri İfade Etme Şeklinde Sorular	TOPLAM
Bilgi Düzeyi	1	5	5	-	11
Anlama Düzeyi	2	-	-	-	2
Analiz Düzeyi	1	-	-	-	1
Değerlendirme Düzeyi				1	1

Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının üçüncü öğrenme alanı (ünitesi) olan İnsanlar, Yerler ve Çevreler, toplam 15 değerlendirme sorusunu içermektedir. Değerlendirme sorularının 4 tanesi çoktan seçmeli, 5 tanesi doğru / yanlış öncüllü, 5 tanesi boşluk doldurma ve 1 tanesi verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusundan oluşmaktadır (bkz. Tablo 5).

Tablo 5'e göre ders kitabının insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı sonunda hazırlanmış değerlendirme soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde 4 tane çoktan seçmeli sorunun 1 tanesi bilgi düzeyinde, 2 tanesi anlama düzeyinde ve 1 tanesi de analiz düzeyinde olduğu saptanmıştır. Bilgi düzeyinde yer alan soruya örnek olarak; *"Aşağıdakilerden hangisi yerleşme ve seyahat özgürünün kısıtlanması durumunda karşılaşılan sorunlardan birisi değildir? (Bilgi Düzeyi - bilgi düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden tespit eder kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)"* gösterilebilir. Anlama düzeyinde yer alan sorulara; *"Aşağıdaki bilgilerden hangisini öğrenmek isteyen birinin TÜİK'e başvurmasına gerek yoktur? (Anlama Düzeyi - anlama düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden fark eder kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)"* ve *"Aşağıda göç etme sebebi yanlış verilen kişi hangisidir? (Anlama Düzeyi - anlama düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden çıkarımda bulunma kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)"* örnek olarak gösterilebilir. Analiz düzeyinde yer alan soruya incelenen değerlendirme sorularından *"Buna göre ülkemizde aşağıdaki yerlerden hangisinde bu sorunlar daha az yaşanır? (Analiz Düzeyi - analiz düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden ilişkilendirir kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)"* sorusu örnek olarak gösterilebilir.

Soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde diğer soru türlerinden olan 5 tane doğru / yanlış öncüllü sorunun ve 5 tane boşluk doldurma şeklinde yer alan soruların tamamının bilgi düzeyine ait sorular olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 5). Doğru / yanlış öncüllü sorulardan *"Göç, ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle insanların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitmesidir (Bilgi Düzeyi - bilgi düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden tanımlar kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)"* ve *"Ülkemizde sanayinin gelişmiş olduğu yerler nüfus yoğunluğunun az olduğu yerlerdir (Bilgi Düzeyi - bilgi düzeyinde yer alan örneklendirici kelimelerden tespit eder kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir)"* ifadeleri Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak bilgi düzeyinde sorular oldukları saptanmıştır. Değerlendirme soruları arasında boşluk doldurma soruları şeklinde yer alan ifadelerin doğru karşılıkları öğrencilere kolaylık sağlanması amaçlanarak eşleştirilme yoluyla sunulmuştur. Öğrenciler herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları ifadelerde diğer sorulardan yola çıkarak doğru eşleştirmeler ile kendilerine yöneltilen soruları cevaplandırabilmektedir. Şekil 2'de, incelenen kitapta yer alan boşluk doldurma şeklindeki bilgi düzeyindeki soruların eşleştirilerek de cevaplanabileceği gösterilmektedir. Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimelerden bilgi düzeyinde tanımlar (1. 3. ve 4. soru), eşleştirir (verilen kelimeler) ve seçer (verilen kelimelerden uygun olanları kullanarak) kelimelerini içermektedir.

Aşağıda verilen kelimeleri kullanarak cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun şekilde doldurunuz.

(İstanbul, nüfus, demografi, doğal, beşerî, Adana, hizmet, tarım)

1. Bir yerin yerleşim yeri olarak seçilmesinde insan etkisi dışında kendiliğinden ortaya çıkan özelliklere faktörler denir.
2. Sahip olduğu elverişli yeryüzü şekilleri, iklim şartları ve ekonomik faaliyet çeşitliliği ile Türkiye'nin en yoğun nüfusa sahip şehri
3. Sınırları belli bir alanda yaşayan insan sayısına denir.
4. Nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden insan etkisiyle olanlara faktörler denir.
5. Az gelişmiş ülkelerde sektöründe çalışan insan sayısı daha fazladır.

Şekil 2. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında yer alan boşluk doldurma türündeki sorular

Soru cümlelerinin Bloom'un bilişsel taksonomisinde temel öğrenme kategorileri ve bu öğrenme kategorilerinde belirli bir öğrenme amacını yazarken kullanılacak eylem içeren örneklendirici kelimeler dikkate alınarak incelendiğinde diğer bir soru türü olan verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme sorusunun değerlendirme düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 5). *"İki ayrı yerleşim alanının farklı özellikler göstermesinde etkili olan nedenler size göre nelerdir? yazınız. (Değerlendirme Düzeyi - Karşılaştırır kelimesini yansıtmaktadır.)"* sorusu Bloom'un bilişsel taksonomisinde analiz düzeyinde yer alan çıkarımda bulunma kelimesine karşılık geldiği tespit edilmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma kapsamında incelenen ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan toplam 107 değerlendirme sorusu olduğu; bu soruların 30 tanesi çoktan seçmeli, 35 tanesi doğru/yanlış öncüllü, 35 tanesi boşluk doldurma ve 7 tanesi verilen metinlere yönelik düşünceleri ifade etme şeklinde sorulardan oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenme alanları sınıflandırmasında yer alan değerlendirme sorularının Birey ve Toplum öğrenme alanında daha çok bilgi düzeyine yönelik (11 soru) soruların yer aldığı, anlama ve uygulama düzeyinde ise çok az sayıda değerlendirme sorusunun bulunduğu görülmektedir. Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan değerlendirme sorularının en çok bilgi düzeyinde olduğu (13 soru), anlama ve analiz düzeylerinde ise az sayıda sorunun mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında ise yine bilgi düzeyinde en fazla sorunun mevcut olduğu (11 soru), anlama ve analiz düzeylerinde az sayıda soruya yer verildiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan öğrenme alanlarından Birey ve Toplum, Kültür ve Miras ve İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanlarındaki değerlendirme sorularının daha çok bilgi düzeyinde sorulardan oluştuğu, diğer soruların anlama, uygulama

ve analiz düzeylerinde olduğu tespit edilmiştir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını temel alarak hazırlanan ders kitabında yer alan değerlendirme sorularının daha çok bilgi düzeyinde olması bu alanda ders kitaplarının hedeflenen durumlara ulaşmada eksik olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Yapılan bu çalışmaya benzer araştırmalara dikkat edildiğinde Yılmaz (2012) Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenme-Öğretme ve Ölçme Değerlendirme Sürecinde Kullandıkları Soruların Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinde Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin öğrencilerine Bloom Taksonomisinin bilişsel alanına göre sorular sorarak ölçme ve değerlendirme faaliyetlerini ne düzeyde gerçekleştirdiklerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmasının sonunda en fazla sorunun bilgi ve kavrama düzeyinde sorulduğunu belirtmiştir. Sentez düzeyinde yalnızca 1 soru sorulurken değerlendirme düzeyinde hiç soru sorulmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca Bloom basamağının en alt basamağında bulunan soruların en çok tercih edilen sorular olduğu görülmüştür. Araştırmada son olarak öğrencileri düşünmeye yönlendirip yaratıcılıklarını arttıracak soruların ya hiç sorulmadığı ya da az tercih edildiği ifade edilmiştir.

Zorluoğlu, Güven ve Korkmaz (2017) 2017 yılı taslak ortaöğretim Kimya dersi öğretim programındaki kazanımların yenilenmiş Bloom taksonomisi bilgi ve bilişsel süreç boyut basamaklarına göre hangi basamaklarda olduklarını tespit etmeyi amaçladığı çalışmada 2017 yılı taslak ortaöğretim Kimya dersi öğretim programındaki kazanımların bilgi boyutlarındaki dağılımın homojen olmadığı tespit edilmiştir. Bilgi boyutunda en az üst bilişsel bilgi düzeyinde kazanıma yer verilirken, en çok kavramsal bilgi düzeyinde kazanıma yer verilmiştir. Ayrıca araştırmada bilişsel süreç boyutu basamaklarının da homojen dağılmadığı ifade edilmiştir. Bilişsel süreç boyutunda en az değerlendirme düzeyinde kazanıma yer verilirken, en çok anlama düzeyinde kazanıma yer verilmiştir. 2017 yılı taslak ortaöğretim Kimya dersi öğretim programında kazanımlarda öğrenci öğrenmelerini aktif edici üst düzey bilgi boyutu ile ilgili kazanımlara ve üst düzey bilişsel süreç boyutlarına yeteri kadar yer verilmediği belirtilmiştir.

Durukan ve Demir (2017), 6. 7. ve 8. sınıflarda Türkçe dersindeki öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin Bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre sınıflandırılıp eleştirel düşünme becerisiyle ilişkisini incelemeyi amaçladığı çalışmada dört temel beceriyle ilgili etkinliklerin taksonomiye dağılımının orantılı olmadığı ve etkinliklerin daha çok taksonominin ilk iki basamağı olan anlama ve hatırlama basamaklarında yoğunlaştığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca eleştirel düşünme becerisiyle eleştirilebilecek değerlendirme, yaratma ve analiz etme basamaklarına denk gelen etkinliklerin sayı bakımından yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Şanlı ve Pınar (2017) Sosyal Bilgiler dersine ilişkin hazırlanan sınav sorularını Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre inceleyerek düzeylerini belirlenmeyi amaçlandıkları çalışmada öğretmenlerin doğru-yanlış ve çoktan seçmeli soru tiplerini diğer soru tiplerine göre daha çok kullandıkları tespit edilmiştir. Hazırlanan soruların büyük çoğunluğunun bilgi boyutunun olgusal ve kavramsal bilgi basamağında olduğu; bilişsel süreç boyutunun ise hatırlama ve anlama basamağında olduğu ortaya çıkmıştır.

Gündüz (2019) ise ilköğretim 6. 7 ve 8. sınıf fen ve teknoloji dersi sınav sorularının Bloom'un Bilişsel Alan Taksonomisi ölçme araçlarına göre analizi yapılarak nasıl bir dağılımın olduğunu bulmaya çalıştığı araştırmasında, soruların %33.11'i çoktan seçmeli, %29.47'si kompozisyon, %24.12'i bütünlüştürmeli ve kısa cevaplı, %11.04'ü doğru-yanlış ve %2.23'ünün eşleşmeli

türünde soruların hazırlandığı görülmüştür. Bloom'un Bilişsel Alan Taksonomisine göre de, soruların %64.65'i bilgi, %17.86'ı uygulama, %9.68'i kavrama, %4.51'i analiz, %2.34'ü değerlendirme ve %0.94'ü sentez düzeyinde sorulduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre hazırlanan soruların %92.19'u alt düzey iken, %7.79'u üst düzey düşünme becerilerini ölçmeye yönelik olarak hazırlandığını ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda şu önerilerde bulunulabilir:

1. Ders kitaplarında yer alan değerlendirme soruları daha çok üst düzey bilişsel alan basamaklarına yönelik hazırlanabilir.
2. Bilgiye erişimin kolay olduğu teknoloji dünyasında bilgi düzeyinde yer alan soruların değerlendirme soruları kapsamında minimum düzeye indirilebilir.
3. Yapılandırmacı yaklaşım temelinde ders kitaplarında farklı etkinlikler yardımıyla öğrencilerin değerlendirme sürecine katılımları sağlanabilir.

Kaynakça

- Arı, A. (2013). Bilişsel alan sınıflamasında yenilenmiş bloom, solo, fink, dettmer taksonomileri ve uluslararası alanda tanınma durumları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 259-290.
- Bloom, S. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme* (Çev: Özçelik, D. A.), MEB Basımevi: Ankara.
- Coştu, Y. (2009). Toplumsallaşma kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(3), 117-140.
- Çakıcı, Y., Ürek, H. ve Dinçer, E. O. (2012). İlköğretim öğrencilerinin soru oluşturma becerilerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 43-68.
- Durukan, E. ve Demir, E. (2017). 6, 7 ve 8. sınıf türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1619-1629.
- Gündüz, Y. (2009). İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf fen ve teknoloji sorularının ölçme araçlarına ve bloom'un bilişsel alan taksonomisine göre analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 150-165.
- Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 25-30.
- Kaya, Y. (2009). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi*, 1. Baskı, C. Öztürk (Ed.), Sosyal Bilgiler Dersinde Ölçme ve Değerlendirme (ss. 432-514). Pegem Akademi: Ankara.
- Keçe, M., Merey, Z. (2011). İlköğretim Sosyal Bilgiler Kazanımlarının Sosyal Bilimler Disiplinlerine ve Disiplinlerarası Anlayışa Uygunluğunun Belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8(1), 110-139.
- MEB. (2018). Ortaokul ve imam hatip okulları sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı, Ankara.
- Mercan, S. I. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yenilenmiş bloom taksonomisi bilişsel basamaklarına göre soru sorma becerilerinin incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1), 291-301.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal bilgiler öğretimi vatandaşlık eğitimi*, 1. Baskı, PegemA, Ankara.
- Sözmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2016). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 3. Baskı, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Şanlı, C. ve Pınar, A. (2017). Sosyal bilgiler dersi sınav sorularının yenilenen bloom taksonomisine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 949-959.
- Tedmem, Z. S., Palancı, M., Kandemir M. ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 173(39), 430-453.
- Timmins, F. ve McCabe, C. (2005). How to conduct an effective literature search. *Art & Science Study Skills*, 11 (20), 41-47.

- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi: Ankara.
- Yılmaz, K. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme sürecinde kullandıkları soruların bloom taksonomisine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Afyon.
- Zorluoğlu, S. L., Güven, Ç. ve Korkmaz, Z. S. (2017). Yenilenmiş Bloom taksonomisine göre analiz örneği: 2017 taslak ortaöğretim kimya dersi öğretim programı. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(2), 467-479.

Extended Abstract

Benjamin Samuel Bloom (1913-1999) is an educational psychologist who prepared the groundwork for the development of the educational process in various ways with his studies and the students he trained. According to Bloom, the quality of education given to individuals is very important for effective development of thinking and problem solving skills. When learning environments are created in accordance with the learning style, each individual can learn more effectively, easily, accurately and fully. Therefore, according to Bloom, there are no individuals who cannot learn. If the differences between individuals, which are an important element in learning, are taken into consideration and appropriate conditions are provided for learning, learning will be fully realized (Bloom, 1979: 80). Bloom, in order to classify the targeted behavior of students in the taxonomy prepared in order to classify the behaviors in the teaching process reveals that in the form of movement, emotion and thought.

Cognitive processes in Bloom Taxonomy are classified into six categories as knowledge, comprehension, application, analysis, synthesis and evaluation. Knowledge, comprehension and application sub-cognitive categories in taxonomy; analysis, synthesis and evaluation are metacognitive categories. The cognitive steps are in a hierarchical order and the next step should not be passed until the behavior given in the previous step is given. Thus, each step can be considered as a prerequisite for the next step (Arı, 2013: 260–64). In addition to this classification system on the cognitive domain, ICT has focused on other topics such as organization of cognitive sal affective – psychomotor domains, critical thinking skills, creative thinking skills, curriculum development, classifying teaching objectives and evaluating the teaching process.

This study was prepared in order to investigate the 7th grade social studies textbook evaluation questions according to the cognitive field steps in Bloom taxonomy.

Method

In this research, document analysis, one of the qualitative research methods, was used. In the study, the evaluation questions in the 7th grade Social Studies course book prepared by the Ministry of National Education in the 2018-19 academic year were examined according to the cognitive domain steps in Bloom taxonomy.

The data obtained within the scope of the research were analyzed by using content analysis method. The social studies textbook evaluation questions, which were taken as basis when analyzing the data, were examined according to Bloom's cognitive taxonomy. Cognitive taxonomy; knowledge, comprehension, application, analysis, synthesis and evaluation. The steps in the cognitive taxonomy of the evaluation questions in the textbook are examined by taking into account the writing objectives of the course objectives in the related literature.

Findings

In the 7th grade Social Studies textbook, there are a total of 107 evaluation questions, including 30 multiple choice, 35 right / wrong pioneers, 35 filling in spaces, and 7 expressing ideas for given texts. Percentage distribution of the evaluation questions in the textbook

according to learning areas (units) is as follows; 14.8% individuals and society, 13.8% culture and heritage, 13.8% people, places and environments, 14.8% science, technology and society, 13.8% production distribution and consumption, 13.8% effective Citizenship and 13.8% are for the field of Global Links learning. Percentage distribution of 107 evaluation questions in the 7th grade social studies textbook according to the question type; 28.7% were multiple choice questions, 32.4% were correct / wrong pioneers, 32.4% were filled in spaces and 6.4% were expressed as expressions of thoughts about given texts.

Conclusion

There are a total of 107 assessment questions in the 7th grade social studies textbook. 30 of these questions are multiple choice types, 35 are true/false types, 35 are filling in the blanks types and 7 are expressing thoughts about given texts. It is seen that the evaluation questions in the classification of learning areas are mostly related to knowledge level (11 questions) in the field of Individual and Community learning and there are very few evaluation questions at the level of understanding and application. It was concluded that the evaluation questions in the field of culture and heritage learning were mostly knowledge-level (13 questions) and that there were few problems in understanding and analysis. In the field of People, Places and Environments, it is seen that there are still the most problems in the level of knowledge (11 questions) and that few questions are included in the levels of understanding and analysis.

The evaluation questions in the learning areas in the 7th grade social studies textbook are mostly composed of knowledge-level questions. Other questions are at the level of comprehension, application and analysis. The fact that the evaluation questions in the textbook prepared on the basis of constructivist learning approach is at the level of knowledge reveals that the textbooks in this field are lacking in reaching the targeted situations.